

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Ҷалилова Мавзуна Ғуфронҷоновна дар мавзӯи «Асосҳои педагогии ташаккули фаъолнокии дарккунии донишҷӯёни ихтисосҳои дизайн дар асоси барномаҳои мултимедӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3 - Педагогика (5.3.10.11 - Назария ва технологияи таълими меҳнат ва дизайн)

Таҳсилоти касбии муосир дар назди муассисаҳои таҳсилоти олии вазифаи омода намудани мутахассисро мегузорад, ки ба шароити тағйирёбандаи фаъолияти касбӣ мутобиқ шуда тавонад. Барои соҳаи дизайн ин талабот боз ҳам равшантар эҳсос мешавад. Дизайнер дар фаъолияти касбӣ бо иттилооти гуногун, воситаҳои рақамӣ, намунаҳои визуалӣ, барномаҳои компютерӣ ва технологияҳои нави лоиҳакашӣ пайваста сарувор дорад. Аз ин рӯ, омодагии донишҷӯ бояд бо азхудкунии донишҳои назариявӣ маҳдуд нашавад. Дар баробари дониш, ташаккули қобилияти дарк, таҳлил, муқоиса, эҷоди идея ва қабули қарорҳои мустақил аҳаммияти ҷиддӣ пайдо мекунад.

Маҳз дар ҳамин замина мавзӯи интихобнамудаи Ҷалилова Мавзуна Ғуфронҷоновна аҳаммияти илмӣ ва методӣ пайдо мекунад. Муаллиф ба ташаккули фаъолнокии дарккунии донишҷӯёни ихтисосҳои дизайн тавачҷуҳ намуда, онро бо имкониятҳои истифодаи барномаҳои мултимедӣ дар таълим пайваст менамояд. Ин интихоби мавзӯ ба талаботи муҳити нави таълимӣ ҷавобгӯ буда, яке аз самтҳои муҳими тақмили омодагии касбии донишҷӯёни соҳаи дизайнро инъикос менамояд.

Мавзӯро танҳо аз нуқтаи назари истифодаи воситаҳои иттилоотӣ баррасӣ кардан дуруст нест. Қимати асосии таҳқиқот дар масъалаи ташкили фаъолияти донишҷӯ ҷойгир аст. Барномаи мултимедӣ дар ин ҳолат бояд на танҳо маводи таълимиро намоиш диҳад, балки донишҷӯро ба амал водор намояд: мушоҳида кардан, савол гузоштан, иттилоотро муқоиса намудан, варианти ҳалли ҳудро пешниҳод кардан, натиҷаро арзёбӣ ва дар мавриди зарурат бознигарӣ кардан. Ҳамин муносибат ба моҳияти фаъолнокии дарккунӣ наздик мебошад.

Аз мазмуни автореферат бармеояд, ки дар таҳқиқот масъалаи мазкур дар заминаи оморасозии касбии донишҷӯёни дизайн гузошта шудааст. Ин мавқеъ аз ҷиҳати педагогӣ асоснок мебошад, зеро фаъолияти дарккунӣ барои донишҷӯи ихтисоси дизайн бояд бо вазифаҳои касбии ояндаи ӯ алоқаманд бошад. Агар донишҷӯ дар раванди таълим танҳо маълумоти тайёрро қабул кунад, имконияти ташаккули мустақилияти фикрронӣ маҳдуд мегардад. Баръакс, вақте ки муҳити таълимӣ ӯро ба ҷустуҷӯ ва коркарди иттилоот ҷалб мекунад, имкони рушди фаъолияти мустақилона бештар мегардад.

Яке аз арзишҳои таҳқиқоти мазкур дар кӯшиши ба низоми даровардани имкониятҳои педагогии мултимедиа мебошад. Технологияи мултимедӣ худ аз худ натиҷаи таълимиро кафолат намедиҳад. Он танҳо дар сурати мавҷуд будани тарҳи дурусти педагогӣ ба воситаи самараноки таълим табдил меёбад. Аз ин рӯ, муайян намудани шартҳои, ки истифодаи барномаҳои мултимедиро ба рушди фаъолнокии донишҷӯ равона месозанд, масъалаи муҳимми методӣ мебошад.

Дар автореферат ин масъала дар робита бо вазифаҳои таълимӣ ва хусусияти фаъолияти донишҷӯён баррасӣ гардидааст. Ин равиш қобили дастгирӣ мебошад, зеро дар таҳсилоти касбӣ технология бояд ба мазмун ва ҳадафи ӯ фаъолнокии карда шавад. Барои ихтисосҳои дизайн ин талабот махсусан муҳим аст. Дизайн соҳаи ҳамгироии дониш, тасаввурот, тафаккури образнок ва фаъолияти амалӣ мебошад. Аз ин рӯ, маводи мултимедӣ метавонад ҳамчун пайванди байни донишҳои назариявӣ ва фаъолияти эҷодии донишҷӯ истифода шавад.

Аҳамияти назариявии кор дар муайян намудани заминаҳои педагогии ташаккули фаъолнокии дарккунӣ зоҳир мегардад. Дар доираи таҳқиқот масъалаҳои марбут ба мазмун ва сохтори фаъолияти дарккунии донишҷӯ, хусусиятҳои муҳити таълимии мултимедӣ ва роҳҳои истифодаи он дар раванди омодакунии касбӣ мавриди таваҷҷуҳ қарор гирифтаанд.

Муҳим аст, ки муаллиф масъалаи фаъолнокии дарккуниро ба натиҷаи воқеии фаъолияти донишҷӯ пайваست менамояд. Фаъолнокии танҳо ҳузури донишҷӯ дар машғулият ё ҷавоб додан ба саволҳои омӯзгор нест. Он бояд дар қобилияти донишҷӯ барои мустақилона амал кардан, истифодаи дониш дар вазъияти нав, дарки масъала ва пайдо кардани роҳи ҳалли он зоҳир гардад. Аз ин нуқтаи назар, истифодаи мултимедиа метавонад муҳити мусоид барои гузариш аз қабули иттилоот ба коркарди фаъолнокии он фароҳам созад.

Ҷиҳати мусбати таҳқиқот мавҷудияти қисми таҷрибавӣ мебошад. Санҷиши амалии шартҳои пешниҳодшуда имконият медиҳад, ки ҳулосаҳои назариявӣ бо натиҷаҳои мушоҳидашавандаи фаъолияти донишҷӯ муқоиса карда шаванд. Барои чунин таҳқиқот муайян намудани нишондиҳандаҳои сатҳи фаъолнокии дарккунӣ аҳамияти махсус дорад. Бо ин роҳ метавон тағйироти сифатии фаъолияти донишҷӯёнро дар марҳилаҳои гуногуни таҷриба мушоҳида кард.

Агар натиҷаҳои таҷрибавӣ афзоиши нишондиҳандаҳои сатҳи фаъолнокии донишҷӯёнро гурӯҳи таҷрибавиро нишон диҳанд, ин метавонад самаранокии шартҳои педагогии пешниҳодшударо тасдиқ намояд. Ҳамзамон, арзёбии натиҷаҳо бояд дар асоси маҷмӯи меъёрҳо анҷом дода шавад, зеро

фаъолияти дарккунӣ падидаи якҷониба нест. Он ҷанбаҳои ангезавӣ, маърифатӣ, амалӣ ва рефлексивиро дар бар мегирад.

Аз ҷиҳати методӣ истифодаи барномаҳои мултимедӣ метавонад як қатор имкониятҳоро фароҳам оварад. Пеш аз ҳама, он барои пешниҳоди иттилооти гуногуншакл шароит муҳайё мекунад. Донишҷӯ метавонад маводи матнӣ, тасвирӣ ва визуалиро дар робитаи байниҳамдигарӣ қабул кунад. Барои таълими дизайн чунин шакли пешниҳоди мавод аҳаммияти махсус дорад, зеро донишҳои касбӣ аксаран тавассути намуна, тасвир, тарҳ ва шакли визуалӣ дарк карда мешаванд.

Имконияти дигари муҳим ташкили фаъолияти мустақилонаи донишҷӯ мебошад. Муҳити мултимедӣ метавонад ба донишҷӯ имкони бозгашт ба маводи омӯхташуда, муқоисаи намунаҳо ва ҷустуҷӯи маълумоти иловагиро диҳад. Агар омӯзгор ин фаъолиятро бо вазифаҳои мушаххаси таълимӣ пайваст кунад, технология аз воситаи намоишӣ ба унсури фаъолонаи методика табдил меёбад.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот аз ҳамин ҷо сарчашма мегирад. Натиҷаҳои кор метавонанд дар раванди таълими донишҷӯёни ихтисосҳои дизайн, ҷангоми таҳияи маводи мултимедӣ ва электронӣ, ташкили корҳои мустақилона, лоиҳаҳои таълимӣ ва машғулиятҳои амалӣ истифода шаванд. Инчунин онҳо метавонанд барои омӯзгороне, ки мехоҳанд воситаҳои рақамиро ба таълими дизайн ворид намоянд, аҳаммияти методӣ дошта бошанд.

Мазмуни автореферат нишон медиҳад, ки муаллиф масъалаи таҳқиқотро пайгирона таҳлил намуда, байни асосҳои назариявӣ ва натиҷаҳои озмоишӣ робитаи муайян барқарор кардааст. Сохтори кор ба ҳадафи гузошташуда мувофиқ буда, вазифаҳои таҳқиқот ба самтҳои асосии он ҷавоб медиҳанд.

Мувофиқати мавзӯ ба ихтисоси 5.3.10.11 низ равшан аст. Омӯзиши технологияҳои муосир дар таълими дизайн, ташаккули фаъолияти донишҷӯ ва тақмили методикаи омодаسازی касбӣ аз масъалаҳои муҳими назария ва технологияи таълими меҳнат ва дизайн мебошанд. Аз ин рӯ, таҳқиқоти Ҷалилова Мавзуна Ғуфронҷонова дар доираи самти илмӣ интиҳобшуда қарор дорад.

Арзиши корро инчунин дар он дидан мумкин аст, ки муаллиф ба масъалаи таҳсилоти технологӣ аз мавқеи донишҷӯ ҳамчун субъекти фаъол назар кардааст. Ин мавқеъ барои таҳсилоти муосир аҳаммияти принципиалӣ дорад. Донишҷӯ бояд на танҳо соҳиби дониш, балки иштирокчи фаъоли раванди азхудкунӣ ва истифодаи он бошад.

Технологияи мултимедӣ дар ин раванд метавонад муҳити таълимиро тағйир диҳад, вале натиҷаи асосӣ аз ташкили педагогии фаъолияти донишҷӯ

вобаста мебошад. Агар барномаҳои мултимедӣ бо вазифаҳои таҳлилӣ, эҷодӣ ва амалӣ пайваست карда шаванд, онҳо метавонанд ба ташаккули фаъолияти дарккунӣ мусоидат намоянд. Ин хулоса аз ҷиҳати методологӣ муҳим аст.

Дар маҷмӯъ, таҳқиқоти пешниҳодшуда ба яке аз масъалаҳои мубрами педагогикаи таҳсилоти касбӣ бахшида шуда, барои такмили омодагии мутахассисони соҳаи дизайн аҳаммияти муайян дорад. Маводи автореферат аз он шаҳодат медиҳад, ки муаллиф барои ҳалли масъалаи илмӣ маводи назариявӣ ва таҷрибавиро истифода намуда, роҳҳои муайяни баланд бардоштани фаъолнокии дарккунӣ донишҷӯёро пешниҳод кардааст.

Ҳамин тариқ, автореферати диссертатсияи Ҷалилова Мавзуна Ғуфронҷоновна дар мавзуи «Асосҳои педагогии ташаккули фаъолнокии дарккунӣ донишҷӯёни ихтисосҳои дизайн дар асоси барномаҳои мултимедӣ» ба талаботи таҳқиқоти илмӣ дар соҳаи педагогика ҷавобгӯ буда, дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалии зарурӣ мебошад. Мавзӯ, мазмун, натиҷаҳо ва самти методи кор ба ихтисоси 5.3 – Педагогика (5.3.10.11 – Назария ва технологияи таълими меҳнат ва дизайн) мувофиқат менамоянд. Муаллифи диссертатсия Ҷалилова Мавзуна Ғуфронҷоновна сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ мебошад.

Тақриздиханда:

Доктори илмҳои педагогӣ, профессори
кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии ДДМИТ

 Носиров С.Ш.

Имзои Носиров С.Ш.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо

ва корҳои махсуси Донишгоҳи
давлатии молия ва иқтисоди

Тоҷикистон

« 2 » 10

Мирҷамолов М.А.

Маълумот барои тамос:

суроға: 734067 Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи Нахимов, 64/14

« 2 » 10 соли 2026